Azərbaycan Respublikası səhiyyə nazirinin müavini, Respublikanın baş dövlət sanitariya həkiminin 2021-ci il 20 iyul tarixli 2 nömrəli qərarı ilə **təsdiq edilmişdir**

İBADƏT YERLƏRİNDƏ KORONAVİRUS İNFEKSİYASININ (COVID-19) İDARƏ OLUNMASINA DAİR

METODİKİ GÖSTƏRİŞLƏR

GİRİŞ

Sənəd İbadət yerlərində çalışan əməkdaşların və ziyarətçilərin sağlamlığının qorunması məqsədi ilə hazırda koronavirus (COVID-19) infeksiyasına dair aparılan elmi araşdırma faktlarına və bu infeksiyaya qarşı aparılan mübarizədə əldə olunmuş təcrübələrə əsaslanaraq tərtib olunub. Mövcud olan məlumatlara əsasən COVID-19 insanlar arasında birbaşa təmas, hava-damcı yolu ilə və ya dolayı yolla viruslarla çirklənmiş səthlərə təmasdan sonra ağız boşluğuna, gözlərə, buruna və s. toxunduqda ötürülür.

Bir çox hallarda yoluxmuş insanlarda xəstəliyin gedişatında yüngül simptomlara rast gəlinir, lakin yaşlı və/və ya yanaşı xəstəliyi olan yoluxmuş insanlarda kəskin ağırlaşmalar müşahidə olunur.

Xəstəliyin profilaktik tədbirlərinə əl gigiyenası, fiziki məsafənin saxlanması, gözlərə, ağız boşluğuna, buruna toxunulmaması və tənəffüs gigiyenası aid edilir. İctimai yerlərdə ortaq istifadə edilən səthlərin mütəmadi təmizlənməsi və dezinfeksiya edilməsi, qapalı yerlərin havasının dəyişdirilməsi xəstəliyə yoluxma riskini azaldır.

ÜMUMİ GÖSTƏRİŞLƏR

- İbadət yerinin ilkin müəyyən olunmuş tutumuna uyğun olaraq, həmin məkanda eyni vaxtda olmasına yol verilən maksimum ziyarətçi sayı müəyyənləşdirilir və bu say məkan tutumunun 50%-dən çox (eyni anda ümumi olaraq 50 nəfərdən çox olmamaqla) olmaması;
- Gigiyena və təmizlik, maskalardan istifadə, fiziki məsafənin qorunması və digər məsələlərlə bağlı tələblər, habelə ziyarətçi tutumu barədə məlumatı əks etdirən lövhələr ibadət yerlərinin girişlərində və daxildə yerləşdirilməsi;
- İbadət yerində hazırkı Metodiki Göstərişlərə əməl edilməsinə nəzarət üçün cavabdeh şəxsin təyin edilməsi;
- İbadət yerlərinə daxil olarkən və orada olan müddətdə (dəstəmaz vaxtı istisna olmaqla) mütləq şəkildə maskalardan istifadə edilməsi;
- Girişlərdə əl dezinfektantları üçün nəzərdə tutulmuş dispenserlərin yerləşdirilməsi;
- Girişlərdə müəyyən olunmuş şəxslər tərəfindən təmassız termometrlərlə ziyarətçilərin və əməkdaşların hərarəti ölçülməli və hərarəti olan şəxslərin içəri buraxılmaması;
- Növbəliliyin və fiziki məsafənin təmin edilməsi, habelə ziyarətçilərin müəyyən olunmuş həddə saxlanılması və vətəndaşların vaxtında məlumatlandırılması məqsədi ilə ibadət saatlarında girişlərdə gücləndirilmiş nəzarətin təmin edilməsi;
- İbadət edən şəxslər arasında hər tərəfdən 1,5 metrlik fiziki məsafənin qorunması və döşəmə/oturacaqlar fiziki məsafəyə uyğun olaraq işarələnməsi;
- İbadət yerlərində ehsanların verilməsinin müvəqqəti dayandırılması;
- İstifadə edilmiş tibbi maskaların atılması üçün ayrıca qapalı torbaların qoyulması

və bu tullantılar müvafiq qaydada məhv edilməsi;

- Təmizlik və dezinfeksiya işlərinə xüsusi diqqət edilməli, ümumişlək səthlərin mütəmadi təmizlənməsi, hər kütləvi ibadətdən sonra dezinfeksiya və havalandırılma işlərinin yerinə yetirilməsi;
- Tələblərin icrasını nəzarətdə saxlamaq məqsədi ilə gündəlik monitorinqlərin keçirilməsi;
- İbadət yerlərinin fəaliyyətinə yalnız təbii və ya mexaniki havalandırma sisteminə malik olan yerlərdə icazə verilməsi;
- Sanitar-məişət otaqları (dəstəmaz yeri, sanitar qovşaq, ayaqqabıların soyunub-geyinmə yeri və s.) sanitar gigiyenik qaydalara uyğun, işlək və təmiz vəziyyətdə saxlanılmalı, əl dezinfektantları, sabun, birdəfəlik əl dəsmalları və digər gigiyenik vasitələr ilə fasiləsiz təmin olunması;
- Hər növbəti kütləvi namazdan sonra ibadət yerinin havalandırılması və hazırki Metodiki Göstərişlərin 2-ci hissəsində göstərilən qaydada təmizlik-dezinfeksiya işlərinin həyata keçirilməsi;
- Hər növbəti kütləvi namazdan sonra ümumi istifadə yerlərində bütün təmas səthlərinin (qapı tutacaqları, elektrik düymələri, masa səthləri, sürahilər, məhəccərlər və s.), dəstəmaz yeri, skamyalar, sanitar qovşaq, ayaqqabıların soyunub-geyinmə yeri dezinfeksiyaedici vasitələrdən istifadə edilməklə nəm üsulla təmizlənməsi.

TƏMİZLİK-DEZİNFEKSİYA İŞLƏRİ VƏ İŞÇİ HEYƏTİN ŞƏXSİ GİGİYENASI

Həyata keçirilən təmizlik-dezinfeksiya işləri xidmətin növü, təmas edilən səthlərin xüsusiyyətləri, təmizlik-dezinfeksiya qaydaları nəzərə alınmaqla və müxtəlif təmizlik vasitələrindən istifadə etməklə aparılır. Təmizlik-dezinfeksiya işləri hər kütləvi namazdan sonra bütün sahələrdə həyata keçirilməlidir.

Təmizlik-dezinfeksiya işləri həyata keçirilərkən aşağıdakı ardıcıllığa riayət edilməlidir:

- mexaniki təmizləmə: quru çirklər və tullantılar səthlərdən və məkandan uzaqlaşdırılmalı;
- təmizləmə: isti su və lazımı hallarda yuyucu vasitələrdən istifadə etməklə həyata keçirilməli;
- durulama: istifadə edilmiş yuyucu vasitə qalıqlarının səthdən tamamilə uzaqlaşdırılması məqsədilə isti sudan istifadə edilməli;
- dezinfeksiya: istifadəsinə icazə verilən dezinfeksiyaedici maddələr istifadə təlimatına uyğun olaraq tətbiq edilməli.

Dezinfeksiyaedici maddələrdən istifadə zamanı diqqət yetirilməli məqamlar:

- istifadə təlimatında qeyd edilmiş yararlılıq müddəti və istifadə qaydası mütləq nəzərə alınmalı;
- lazım olan konsentrasiyadan (qatılıq) artıq istifadə edilməməli;
- digər şəxslərin yanlış istifadəsinin qarşısını almaq məqsədilə dezinfeksiyaedici məhlul hazırlandıqdan sonra qablaşdırma üzərində adı, tərkibi və hazırlanma tarixi barədə qeyd yazılmalı;
- dezinfeksiya işlərinin aparılması tezliyi planlaşdırılmalı və rəsmiləşdirilməli;
- dezinfeksiya işlərini həyata keçirən işçi heyət xüsusi qoruyucu vasitələrlə (əlcək, maska, üz siperi və s.) mütləq təmin edilməli;
- dezinfeksiya işlərinin həyata keçirildiyi qapalı sahə dezinfeksiyaedici vasitənin istifadə təlimatında tövsiyə edilən müddətdə havalandırılmalı;
- dezinfeksiyaedici maddələrin istifadə təlimatında qeyd edilən səth üzərində tövsiyə olunan qalma müddətinə ciddi riayət edilməli.

Dezinfeksiya edilməsi vacib olan sahələr və tövsiyə edilən dezinfeksiya maddələri:

- giriş-çıxışlardakı ayaqaltlıqlar (xlor tərkibli məhlul və ya digər);
- qapı və qapı tutacaqları (spirt tərkibli məhlul və ya digər);
- vətəndaşların şəxsi əşyalarının saxlanılması üçün nəzərdə tutulan dolablar və onların tutacaqları (spirt tərkibli məhlul və ya digər);
- döşəmələr (xlor tərkibli məhlul və ya digər);
- vətəndaşların toxunduğu səthlər;
- ayaqqabıların soyunub-geyinmə yerləri (xlor tərkibli məhlul və ya digər);
- sanitar qovşaqlar (xlor tərkibli məhlul və ya digər);
- tullantıların yığıldığı sahələr (xlor tərkibli məhlul və ya digər);
- tullantı qabları (xlor tərkibli məhlul və ya digər).

İşçi heyətin şəxsi gigiyenası

- Şəxsi gigiyena qaydalarına riayət edilməli, işə başlamazdan, tullantılarla təmasdan, təmizlik işlərindən, sanitar qovşaqdan istifadədən, asqırma və öskürmədən, siqaret çəkdikdən sonra işçilərin əllərini təmiz yumasına və ya dezinfeksiyasına nəzarət edilməlidir.

Tibbi maskalardan ümumi istifadə qaydaları:

- işçi heyətin və ziyarətçilərin ibadət yerlərində olduqları müddətdə (dəstəmaz vaxtı

istisna olmaqla) maskanın istifadəsi məcburidir;

- maskalar ağız və burun nahiyəsini səliqəli örtməklə, üz və maska arasındakı boşluqları minimuma endirmək şərti ilə taxılmalıdır;
- istifadə zamanı maskanın ağızla təmasda olan hissəsinə toxunmaq olmaz;
- maska çıxarılan zaman müvafiq texnikaya əməl edilməlidir (maskanın ön hissəsinə toxunmaq olmaz, arxa hissəsindəki ipləri vasitəsilə çıxarılmalıdır);
- maskanı çıxardıqdan sonra əllər spirtlə təmizlənməli, yaxud sabun və su ilə təmiz yuyulmalıdır;
- maska çirkləndikdə və ya nəmləndikdə dəyişdirilməsi vacibdir; Birdəfəlik maskalardan təkrar istifadə edilməməlidir;
- birdəfəlik maskaların istifadəsindən sonra onların zərərsizləşdirilməsi və kənarlaşdırılması vacibdir.

Əllərin gigiyenasına dair tövsiyələr:

- Əllərinizi axar su ilə isladın və sabunu əllərinizə sürtün;
- Əllərinizi sabunla birlikdə ovuşdurun. Barmaqların və dırnaqların arasını yaxşı sabunlayın;
- Sabunlu əllərinizi ən azı 20 saniyə ovuşdurun;
- Əllərinizi axar suyun altında mükəmməl durulayın;
- Əllərinizi təmiz salfetlərlə qurudun.

İŞÇİ HEYƏTİN MÜAYİNƏSİ

- İş zamanı özündə COVID-19-a spesifik olan əlamət(ləri) hiss edən işçi (qızdırma, quru öskürək, nəfəs darlığı, ishal və s.) dərhal işini dayandırmalı, tibbi maska ilə təmin olunaraq qapalı otaqda izolyasiya edilməlidir. Həmin şəxsə tibbi xidmətin göstərilməsi üçün 103 TTTY xidmətinə müraciət edilməlidir;
- İşə gəlməzdən əvvəl özündə COVID-19-a spesifik olan əlamət(ləri) hiss edən işçi (qızdırma, quru öskürək, nəfəs darlığı, ishal və s.) rəhbərinə xəbər verərək evdə izolyasiya olunmalıdır və tibbi xidmətin təmin olunması məqsədi ilə 103 TTTY xidmətinə müraciət etməlidir;
- Qripəbənzər xəstəlik əlaməti müşahidə olunan işçilərin işə buraxılmasına görə məsuliyyəti ibadət yerinin rəhbərliyi daşıyır;
- Xəstəlik əlaməti olan işçinin iş yeri dezinfeksiya edilməlidir;
- İşçi heyəti arasında COVID-19 təsdiqləndiyi halda, onunla təmasda olan şəxslər Səhiyyə Nazirliyinin gigiyena və epidemiologiya mərkəzlərinin mütəxəssisləri tərəfindən müəyyənləşdirilərək yaşadıqları yerdə karantin nəzarətinə götürülməlidirlər.